

Liikenne- ja viestintäministeriö
PL 31
00023 Valtioneuvosto

5.3.2025

Lausuntopyynnön diaarinumero: VN/18780/2023-LVM-180

Lausuntopyyntö valtakunnallisen liikennejärjestelmäsuunnitelman luonnoksesta ja ympäristöselostuksesta (SOVA-lain mukainen ympäristöarviointi)

LAUSUNTO

Viitostie ry kiittää mahdollisuudesta lausua valtakunnallisen liikennejärjestelmäsuunnitelman luonnoksesta ja ympäristöselostuksesta. Tuemme Itä- ja Pohjois-Suomen maakuntien (Etelä-Karjala, Etelä-Savo, Pohjois-Karjala, Pohjois-Savo, Kainuu, Pohjois-Pohjanmaa, ja Lappi) kannanottoja.

1. Vastaavatko strategiset linjaukset (ml. alueelliset painotukset) valtakunnallisen liikennejärjestelmän kehittämistarpeita?

Viitostie pitää erittäin hyvänä, että valtakunnallisen liikennejärjestelmäsuunnitelman visiota ja tavoitteita on kehitetty ensimmäisestä suunnitelmasta (2021). Keskeistä on, että liikennejärjestelmäsuunnitelma kytkeytyy ja yhteensovitetään muuhun kansalliseen valmisteluun (ohjelmat ja strategiat), erityisesti teollisuuspoliittiseen strategiaan, puolustuselontekoon ja yhteiskunnan turvallisuusstrategiaan.

Viitostie ry haluaa haastaa valtakunnallisen liikennejärjestelmäsuunnitelman vuoteen 2050 tähtäävää visiota – kestävä ja saavutettava Suomi. Suomen talous ei ole kasvanut 17 vuoteen ja geopoliittinen tilanne hankaloittaa nyt erityisesti Suomen kasvua ja kilpailukykyä. Viitostie ry ehdottaakin, että visiota, tavoitteita (toimiva, turvallinen ja kestävä) ja niitä yhdistäviä näkökulmia (tehokkuus, saavutettavuus ja resilienssi) priorisoidaan. Kyse on kuitenkin Suomen ja Euroopan turvallisuudesta ja erityisesti kilpailukyvystä. On muistettava, että kasvu ja verotulot syntyvät yrityksissä.

Viitostie ry esittää, että kilpailukyvyn, talouskasvun ja tuottavuuden kehittämiseksi, **elinkeinoelämän kansainvälinen ja kansallinen saavutettavuus** priorisoidaan tavoitteisessa ensimmäiseksi. Toiseksi keskeiseksi prioriteetiksi nostetaan **kokonaisturvallisuus ja sotilaallinen liikkuvuus, väylästä tehokas kaksoiskäyttö**. Lisäksi alueellisiin painotuksiin tulee Itä-Suomen osalta lisätä turvallisuustavoitteeseen erittäin merkittävät sotilaallisen liikkuvuuden tarpeet.

Valtatie 5 ja Savon rata muodostavat merkittävän puolustus- ja huoltovarmuus väylän: sen varrella sijaitsee useita varuskuntia (Naton maavoimien alaesikunta ja Suomen maavoimien esikunta/Mikkeli, Karjalan lennosto/Kuopio, Kainuun prikaati/Kajaani, Jääkäriprikaati/Sodankylä) ja huoltovarmuusvarastoja. Suomi tarvitsee huoltovarmuuden ja turvallisuuden takaamiseksi myös vaihtoehtoisen ydinkäytävän (TEN-T-ydinverkko) Pohjanmaan radalla sekä valtatie 4:lle.

Viitostie ry esittää, että valtatie 5, Savon rata ja Kuopion lentokenttä nostetaan TEN-T-ydinverkkoon.

Muulla Euroopassa TEN-T-ydinverkko halkoo Euroopan maita pitkittäin ja poikittain useilla eri väylillä. Suomessa ydinverkkoon pitkittäisessä suunnassa kuuluvat vain Pohjanmaan rata sekä valtatie 4. Tämä tilanne luo merkittävän kauppa- ja turvallisuusriskin Suomelle. On erittäin perusteltua ja ajankohtaista rakentaa vaihtoehtoinen ydinverkkoreitti, valtaväylä 5, halki Suomen, kuten muuallakin Euroopassa on tehty. Myös Euroopan Unionissa tunnistaan juuri nyt tarve modernisoida TEN-T-verkkoa ja rakentaa Suomeen uusi ydinkäytävä (valtatie 5 ja Savonrata, Helsingistä Kuopioon ja arktiselle).

Merkittävästi lisääntyneiden Itämeren riskien takia on elintärkeää rakentaa vaihtoehtoisia pohjoisia reittejä turvaamaan tavaralogistiikka, kansainvälinen saavutettavuus sekä puolustus. TEN-T-ydinverkkoon nostettava valtaväylä 5 yhdistyisi pohjoisessa Ruotsin, Norjan ja pohjoisen vaihtoehtoisin reitteihin.

2. Mielipiteenne suunnitelmaluonnoksen toimenpiteistä?

Viitostie ry pitää tietopohjan kehittämistä erittäin tärkeänä toimenpiteenä. Kasvun ja tuottavuuden näkökulmasta Viitostie ry osallistuu mielellään ennakoivaan ja systemaattiseen vuoropuheluun sekä tiedon tuottamiseen. Viitostie ry kannustaa tietopohjan kehittämisessä ja liikenneväylien hankearviointi hyötykustannuslaskennan ja ajoneuvomäärin lisäksi hyödyntämään laajasti muita menetelmiä, kuten kuljetusten ja toimitusten arvoketjut (euromääräiset arvot ja kuljetetut tonnit). Erityisesti vähäliikenteisillä teillä tapahtuvilla maa-, metsä- ja elintarviketeollisuuden kuljetuksilla on keskeinen merkitys Suomen huoltovarmuuteen sekä kilpailukykyyn.

3. Onko suunnitelmaluonnoksen rahoitus kohdennettu oikein rahoitusohjelman sisällä?

Viitostie ry pitää tärkeänä, että perusväylänpidon rahoitustason nostetaan vuosina 2029–2037 yhteensä 450–580 miljoonalla eurolla vuodessa mahdollistaen korjausvelan (4,2 miljardia euroa) kasvun pysäyttämisen vuodesta 2029 alkaen. Rahoitus on kuitenkin riittämätön, kun vuosina 2026–2028 korjausvelka kasvaa (hallitusohjelman mukainen korjausvelkapaketti käytetään pääosin vuosina 2024–2026) ja korjausvelka päättyy noin 6 miljardiin euroon vuoteen 2036 mennessä.

Viitostie ry pitää erittäin haitallisena sitä, että väyläverkon kehittämisen määrärahat vähenevät vuosina 2029–2037 noin 440 miljoonaan euroon vuodessa. Liikennejärjestelmän suunnitelman vision ja Viitostie ry:n esittämät priorisointien (elinkeinoelämän kansainvälinen ja kansallinen saavutettavuus ja sotilaallinen liikkuvuus) toteutuminen edellyttävät huomattavaa kehittämismäärärahojen lisäämistä.

Lisäksi Viitostie ry esittää, että pysyvää kiinteää suunnittelurahoitusta (9 miljoonaa euroa vuodessa) kasvatetaan merkittävästi, jotta Liikennejärjestelmän suunnitelman visio ja yhdistyksen esittämät priorisointien (elinkeinoelämän kansainvälinen ja kansallinen saavutettavuus sekä sotilaallinen liikkuvuus) toteutumista voidaan kiihdyttää. Erityisesti sotilaallinen liikkuvuus edellyttää systemaattista kehittämistarpeiden ennakoimista. Kehityshankkeiden yhteistoteutuksella ja väylästön kaksikäytöllä saadaan myös huomattavia kustannussäästöjä.

Viitostie ry esittää, että Leppävirta-Kuopio-välin varalaskupaikalle, osoitetaan rahoitus nopeutetusti, vuoden 2025 toisessa lisätalousarviossa.

VIITOSTIE RY

Lisäksi Viitostie ry esittää

Kiirehdittäviksi suunnittelukohteiksi

- VT 5 Heinola–Mikkeli
 - Hietanen–Pitkäjärvi, noin 19 km, Hirvensalmi ja Mikkeli ja
 - Lusi–Koirakivi, noin 27 km, Heinola ja Pertunmaa
- VT 5 Juva–Joroinen–Varkaus–Leppävirta

Investointiohjelmaan

- VT 5 Nerkoon ohitustie, Lapinlahti (Valkeinen–Taipale)
- VT 5 Siilinjärvi–Pöljä–Alapitkä

Uusiksi yleissuunnitelmakohteiksi:

- VT 5 Iisalmi–Kajaani
- VT 5 Kajaani–Kuusamo
- VT 5 Kuusamo–Kemijärvi
- VT 5 Kemijärvi–Sodankylä

4. Mielipiteenne suunnitelmaluonnoksen vaikutusarvioinnista ja ympäristöarvioinnista (SOVA-laki 8.4.2005/200)?

Viitostie ry esittää, että kilpailukyvyyn, talouskasvun, tuottavuuden ja turvallisuuden kehittämiseksi, Liikenne 12 -suunnitelman tavoitteet priorisoidaan ja toimenpiteet sekä rahoitus kohdistetaan elinkeinoelämän kansainväliseen ja kansalliseen saavutettavuuteen sekä kokonaisturvallisuuteen ja sotilaalliseen liikkuvuuteen, väylästön tehokkaaseen kaksoiskäyttöön. Ylipäätään liikennejärjestelmään on tärkeää tarkastella kokonaisuutena, ei pelkästään liikennemuodoittain.

Vaikutustenarviointeja tulee siten tarkastella priorisointien kautta. Panostukset perusväylänpidon rahoituksen tason nostoon ovat oikeansuuntaisia, mutta lisärahoitusta tulee kohdentaa kehittämishankkeisiin ja suunnitteluun.

5. Muut huomiot?

Viitostie ry kiittää Väylävirastoa hyvästä ja rakentavasta yhteistyöstä.

Viitostie ry esittää, että Leppävirta–Kuopio välin varalaskupaikalle, osoitetaan rahoitus nopeutetusti, vuoden 2025 toisessa lisätalousarviossa.

Lisäksi Viitostie ry esittää

Kiirehdittäviksi suunnittelukohteiksi

- VT 5 Heinola–Mikkeli
 - Hietanen–Pitkäjärvi, noin 19 km, Hirvensalmi ja Mikkeli ja
 - Lusi–Koirakivi, noin 27 km, Heinola ja Pertunmaa
- VT 5 Juva–Joroinen–Varkaus–Leppävirta

Investointiohjelmaan

- VT 5 Nerkoon ohitustie, Lapinlahti (Valkeinen–Taipale)
 - VT 5 Siilinjärvi–Pöljä–Alapitkä
-

VIITOSTIE RY

Uusiksi yleissuunnitelma-kohteiksi:

- VT 5 Iisalmi–Kajaani
- VT 5 Kajaani–Kuusamo
- VT 5 Kuusamo–Kemijärvi
- VT 5 Kemijärvi–Sodankylä

Kunnioitavasti

Viitostie ry:n puheenjohtaja, Kuopion alueen kauppakamarin toimitusjohtaja *Kaija Savolainen*, puh. 040 514 8784, kaija.savolainen@kuopiochamber.fi

Viitostie ry:n varapuheenjohtaja, maakuntaneuvos *Markku Kakriainen*, puh. 0400 651 204, markkukakriainen@live.com

Viitostien varapuheenjohtaja *Martti Turunen*, puh. 0400 699 964, martti.turunen@kuusamo.fi

Viitostie ry:n sihteeri ja tiedottaja, *Saara Liukkonen*, puh. 040 5020 583, saaraliu@saaraliu.fi

Viitostie ry

Viitostie ry on viitostien eli valtatie 5:n varren kuntien sekä yritysten muodostama yhdistys. Vuonna 1968 perustettu yhdistys on valtakunnallisesti kattava ja siihen kuuluu 21 kuntaa, kuntayhtymä ja kaksi alueellista kauppakamaria. Yhdistyksen tarkoituksena on tehdä tunnetuksi Suomen valtatie 5:ttä liikenne- ja matkailureittinä kotimaassa ja ulkomailla sekä edistää liikenteen, saavutettavuuden ja elinvoiman kehitystä sen vaikutusalueella.

Tarkoituksensa toteuttamiseksi yhdistys toimii valtatie 5:n edunvalvojana ja edistää tarvittavaa tutkimus- ja kehitystyötä, julkaisee valtatie 5:n vaikutusalueen liikennettä ja elinvoimaa edistävää esite- ja muuta aineistoa, järjestää tiedotus- ja asiantuntijatilaisuuksia sekä tekee esityksiä ja antaa lausuntoja ja kannanottoja.

www.viitostie.fi
